

Den sinte, gamle mannen er en myte

Det er velgerne under 30 år som føler mest sinne og frykt, og minst glede, når de tenker på samfunnsutviklingen, ifølge valganalyse. Foto: Håkon Mosvold Larsen, NTB scanpix

Viten

Bernt Aardal,
professor, Institutt
for statsvitenskap,
Universitetet i Oslo

Tor Syrstad,
master i statsvitenskap
og psykologistudent,
Universitetet i Oslo

Valganalyse viser at det er de unge velgerne og kvinnene som føler mest sinne og frykt når de tenker på samfunnsutviklingen.

Det er mye snakk om følelser i den politiske debatten for tiden. «Sinte, hvite menn er årsaken til Trump og Brexit», kan vi høre. Eller: «Frykt for fremtiden driver velgerne i populistisk retning.» Men hvordan påvirker egentlig følelser som sinne og frykt velgerne? Våre forskningsfunn tyder på at de etablerte sannhetene om politikk og følelser ikke alltid er riktige – i alle fall ikke i Norge.

Studie av velgere og valgkamp

Artikkelen bygger på kapitlet «Følelser og politikk» fra boken *Velgere og valgkamp. En studie i av stortingsvalget 2017.* (Bernt Aardal og Johannes Bergh (red.))

Boken presenterer og analyserer funn fra Stortingsvalgundersøkelsen 2017, som er gjennomført av Institutt for samfunnsforskning og Universitetet i Oslo.

Undersøkelsen omfatter svarene fra mer enn 2000 velgere på spørreundersøkelser i forbindelse med stortingsvalget i 2017.

«Folk flest» er ikke sinte

I forbindelse med stortingsvalget i 2017 prøvde vi noe nytt: Vi forsøkte å måle velgerens politiske følelser og se hvordan disse påvirker stemmegivningen. Det er naturligvis vanskelig å måle politiske følelser på denne måten, men det finnes etablerte metoder som forskere i andre land har brukt tidligere.

Det vi gjorde, var å spørre nesten 2000 velgere om hva de føler om samfunnsutviklingen. Svarene viser at de positive følelsene dominerer. Så mange som 61 prosent sier at de føler sterkt eller nokså sterkt håp, 58 prosent føler glede og 54 prosent føler stolthet. Langt færre har negative følelser. 16 prosent av velgerne gir uttrykk for sinne, 11 prosent for avsky og 9 prosent sier at de føler forferdelse over samfunnsutviklingen. Det er altså langt fra slik at sinne og frykt dominerer blant «folk flest». Likevel ser vi at det finnes et betydelig mindretall av pessimister. Hvem er de, og hvordan stemmer de?

Velgerne under 30 år

Hvis du ser for deg den typiske sinte velgeren som en eldre mann som sitter og freser i kommentarfeltene på internett, har vi et par overraskelser til deg. Det er velgerne under 30 år som føler mest sinne og frykt, og minst glede, når de tenker på samfunnsutviklingen. Gruppen over 50 år er mindre sinte og føler mindre frykt enn gjennomsnittet. Faktisk er den typiske sinte eller fryktsomme velgeren hverken gammel eller mann. Kvinner sier nemlig i klart større grad enn menn at de føler frykt, og de føler også mer sinne.

Når det gjelder inntekt og utdanning er imidlertid funnene mer som forventet. Både høy utdanning og høy inntekt henger sammen med en sterkere følelse av glede over samfunnsutviklingen, og mindre sinne og frykt.

Analysene viser at det er interessante mønstre for hvordan følelsene henger sammen med hvordan folk stemmer.

Hva stemmer de sinte?

Glade velgere er mer høyreorienterte i økonomiske spørsmål, men også mer positive til innvandring. De er mer religiøse enn snittet og prioriterer i større grad økonomisk vekst enn miljøvern. Velgerne som føler sinne og frykt er mer negative til innvandring og til sentralisering enn gjennomsnittet, og de sinte velgerne er i tillegg mer sekulære.

Hvordan slår dette ut i partivalg? Av de negative følelsene er det særlig sinne som påvirker stemmegivningen, og Fremskrittspartiet får stemmen til mange av de sinte velgerne. Blant de sinteste velgerne er sannsynligheten for å stemme på Frp mer enn dobbelt så stor som blant de minst sinte. Men også SV og Arbeiderpartiet tiltrekker seg en større andel av de sinte velgerne. Når vi ser på dem som føler frykt for samfunnsutviklingen, ser vi at dette er mer utbredt blant KrFs velgere.

Ikke bare følelser

Det er viktig å understreke at følelser alene ikke spiller en avgjørende rolle for valgresultatene. Mange ulike faktorer bestemmer hva du ender opp med å stemme, og analysene våre viser at følelser forklarer en relativt liten del av den totale forskjellen mellom velgerne. Det er likevel interessant å få tallfestet at det politiske synet ditt og partipreferansene dine, ser ut til å påvirkes av hva du føler om samfunnsutviklingen, uavhengig av hvem som sitter i regjering.

Det er også verd å merke seg at det å føle sinne og frykt henger sammen med flere ulike faktorer som kjønn, alder, inntekt og utdanning.